

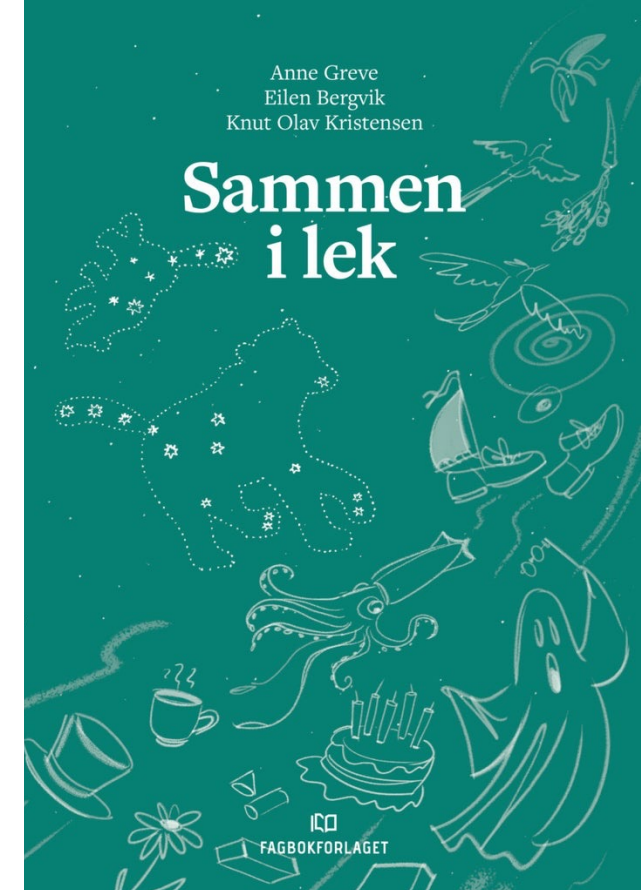
LÆRERES DELTAKELSE I BARNES LEK I BARNEHAGE OG SKOLE

Utdanningsforbundet Eidsvoll

14. November 2023

Anne Greve

SAMMEN I LEK

Forskningsprosjekt 2012-2023

- Det mest utfordrende med å skrive om lek er at det er vanskelig å fange inn og beskrive leken på en måte som får frem magien, den kriblende følelsen av spenning, opplevelsen av at tid og rom nærmest forsvinner. I det øyeblikket man skal skrive det ned, har kanskje magien forsvunnet. En annen fare er at teksten kan fremstå som for banal eller for romantisk. Lek gir livet mening, men like fullt er det vanskelig å skrive om det på en måte som får frem alle nyansene. For lek er ikke bare lutter glede og fryd. Lek kan også være alvorlig på den måten at det kan være mye som står på spill.
- (Innledningskapittelet, Sammen i lek)

HVORFOR LEK?

- Hva sier FNs barnekonvensjon?
- Hva er læreres samfunnsmandat?
 - Behov for lek, eller rett til lek?
 - Lek for å oppnå noe annet (læring, trivsel, samhold) eller lek som egenverdi?
- Hvorfor er du lærer – hva er ditt credo?

HVA ER DRAMATISK LEK?

- Teater og lek innebærer fiksjonsskapende prosesser (Guss, 2015).
- Lekens symbolske formspråk – felles for barn og voksne.
- Lek er en måte å uttrykke seg på: i uttrykk for ideer, tanker, følelser
- Rolle, fabel, sted, rom, tid
- Regissør, scenograf, rekvisitør, manusforfatter, skuespiller, tilskuer

TENK OVER, FØRST SELV, SÅ I GRUPPE:

- Hva likte du å leke som barn?
- Hva var det som var morsomt med denne leken?
- Hendte det at noen voksne var med?
- Hvilke erfaringer har du med å leke med barn nå?
- Er det noe som er vanskelig?
- Er det noe som er gøy?

DRAMATISK LEK OG IMPROVISASJON

- Å være åpen for det uforutsette
- Å improvisere over samme tema
- Å si Ja, og... ved å akseptere og bygge videre på den andres forslag
- Nærvær og tilstedeværelse
- Å beherske den dramatiske lekens formspråk

Å VÆRE ÅPEN FOR DET UFORUTSETTE

- «Barn: jeg kommer liksom bort til deg, da, så....ja, vi bare finner på midt i leken, starter å leke noe, og så sier vi liksom....jeg var på liksom for eksempel en alv, da. Det er sånn. Og så finner vi bare på ting midt i leken. Som vi vil gjøre eller vil være.»

(Gruppeintervju, barn, 4.klasse)

- Leken blir improvisert frem av dem som leker.
- De som leker, må ha en åpenhet for det som blir skapt i øyeblikket.
- Legg merke til bruk av *jeg* og *vi*.

Å VÆRE ÅPEN FOR
DET UFORUTSETTE

Utfordringer:

Hva om leken ikke
blir som forventet?

«Samme hva jeg gjorde,
så ble det ikke slik jeg
ville det skulle være
inni hue mitt»

(Gruppeintervju, lærer)

IMPROVISASJONENS NØKKELHANDLINGER

- Å si JA
- Å si JA, og...
- Å si JA ved å gjøre det samme som
- Blokkeringer

Å SI JA, OG...

- »Mats kom bort til meg og tilbød måltidene sine ved bordet mitt. Mats serverte meg en kokende varm appelsin i en panne, direkte fra komfyren. Jeg rørte den og brente fingrene, blåste og ristet på hånden. Mats gjorde det samme, men uten å brenne seg. Han fortalte meg at det var kjøligere nå.»

BLOKKERINGER

- Å ikke akseptere fiksjonen

«Mammaen lener seg på komfyren mens hun ser på to andre som holder på å kle på seg rett bortenfor. Bak komfyren står to kokker, den ene kokken sier «Her er varme på ovnen.» Mammaen ser på ham mens hun legger håndflata si på den varme plata og lar den blir liggende der. Kokken tar raskt på plata og sier med intens og insisterende stemme: «Det er GLOVARMT». Mammaen legger hånda på plata en gang til «Jeg klarte ikke kjenne. Jeg blir ikke brent, jeg»

Å SE ALLE BARNA

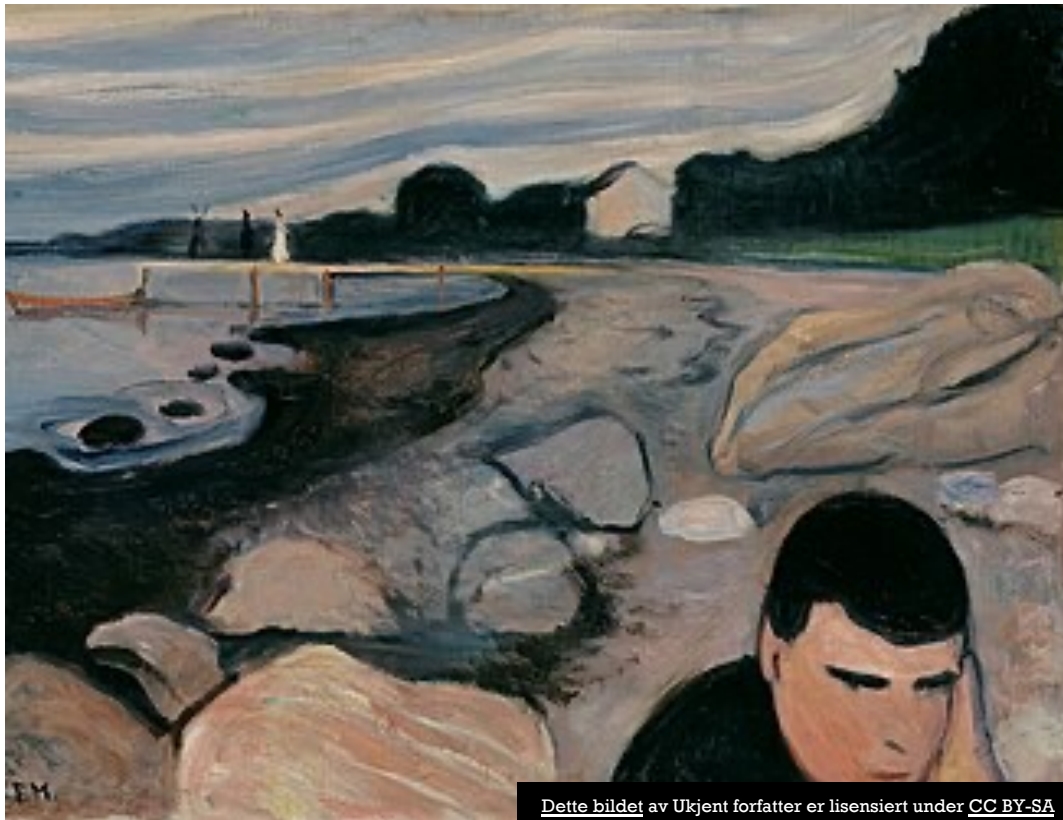
«Lærer: Det er jo krevende å prøve å få med seg alle innspill. For det er noen som det er mye mer initiativ i enn andre. Selv om det var initiativ i de fleste, viser de det jo på så ulike måter. Så det å kunne få den litt stille til å få en opplevelse av at den er deltaker i den samme leken».

(Individuelt intervju, lærer)

Er det de språklig sterke barna som det er lettest å følge?

TILSTEDEVÆRELSE OG NÆRVÆR

Dette bildet av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-SA](#)

- Å være til stede
- Å ha nærvær og å skape nærvær

Å VÆRE TIL STEDE

- «Lærer: Og så er det kanskje det er mange voksne som vil ha kontakt med deg, som spør om ting. Rutiner som skal følges som skal gjøres på de samme klokkeslettene hver dag. Sånne forstyrrende elementer. Fordi man har jo alltid mange, mange ting man skal.»
- (Individuelt intervju, lærer)

Å HA NÆRVÆR OG Å SKAPE NÆRVÆR

«Lærer: Men selvfølgelig, har man 15 barn inne på avdelingen, man kan fortsatt være dypt inne i en lek, føler jeg, men man må liksom alltid ha den radaren på, da.»

(Individuelt intervju, lærer)

«Tømme hjernen og bare tenke på leken og leve seg litt inn i den.»

(Gruppeintervju, barn, 4. klasse)

- Hovik (2011): å ha nærvær ved å være til stede her og nå, og å skape nærvær til fiksjonen.

Å BEHERSKE DEN DRAMATISKE LEKENS FORMSPRÅK

- Scenograf: skape en fiksjon enten i fantasien eller ved hjelp av rekvisitter
- Rekvisitør: rekvisittene kan brukes på ulike måter, bli til hva vi trenger dem til
- Skuespiller og dramatiker kan skape leken sammen gjennom fram-og-tilbake-bevegelser
- Tilskuer og kommentator
- Å skape en felles fiksjon

BARNES OPPLEVELSER AV Å LEKE MED LÆRERE

- Å være lekbar – lærer som medlekere
- Lærere som igangsetter og organisator av lek

Å VÆRE LEKBAR

«Barn: De pleier nesten aldri å være med å leke»

(Gruppeintervju, barn, 5-6år)

«Barn: Nei, vi syns det er mest gøy å leke med Kåre. Og Anton [to lærere].

Forsker: Åja, hva er de de klarer å gjøre som gjør at det blir gøy, da?

Barn: Eeee...De leker med oss. Hele tiden.»

(Gruppeintervju, barn, 5-6 år)

«Barn: Voksne kan også leke, men det er barna som leker mer enn voksne. At voksne har mye mer å gjøre enn barna, så de får ikke så mye tid til å leke. Men de kan leke.

Barn: Og så har barna mer fantasi til å leke enn de voksne, da.»

(Gruppeintervju, barn, 2. klasse)

LÆRERE SOM IGANGSETTER OG ORGANISATOR AV LEK

- Rammer for leken
- Rekvisitter
- Forslag til lektema

RAMMER FOR LEKEN

- Fröbel: Gi barna førstehånds erfaringer!
- Lage rammer, men godta det uforutsette.
- Eksempel: hotell:
 - regel 1: alle skal ha det gøy;
 - regel 2: alle skal ha noe å gjøre.

REKVISITTER

- Scenografen og rekvisitøren (som kan være samme person) må samarbeide.
- Leker som står fremme, og leker som ligger slengt i en IKEA-kasse.
- Orden, lett å finne, være innbydende
- Behøver ikke å være dyrt

LÆRERES OPPLEVELSER AV Å DELTA I LEK

- Gode opplevelser med å delta i barns lek
- Utfordringer i læreres deltakelse i barns dramatiske lek
- Profesjonelt ansvar for lekmiljø

GODE OPPLEVELSER MED Å DELTA I BARNS DRAMATISKE LEK

- Glede ved å oppleve barns glede og engasjement og barnas kompetanse
- Egen opplevelse av at det er gøy
- Minner fra egen barndom
- Mestringsfølelse gjennom lek
- Utvikle særegne relasjoner til barna
- Å få større forståelse for lek

EGEN OPPLEVELSE AV AT DET ER GØY

»Lærer: Det er den delen av jobben jeg kanskje liker....liker best».

(Individuelt intervju, lærer)

«Jeg kjenner på en glede over den leken som ble til i snøhuset. Vi fikk det til å svinge. Og jeg kjenner gleden ved å skape en steikeovn i snøen, over alle mulighetene og åpenheten. Jeg har hatt det kjempegøy.»

(Eilen, feltnotater)

Forskjell på å betrakte barns lek fra sidelinjen og å delta i leken selv.

Av og til er det vanskelig å forklare hvorfor det er gøy – forsvinner magien når vi skal ordsette det?

OPPLEVELSE AV Å UTVIKLE SÆREGNE RELASJONER TIL BARNA

«Lærer: Men man får jo veldig god kontakt med elever, ikke sant? Dette trinnet kjente jeg ikke, jeg, i det hele tatt. De stopper jo på gangen og sier: «Du, neste gang [det er lekegrupper] har jeg så lyst til å være den og den og den og den [i leken].»

(Individuelt intervju, lærer]

«Forsker: Du sa du blir kjent med barna på en annen måte? Kan du si noe mer om det, på hvilken måte, da?

Lærer: De kommer litt nærmere deg. Du får et annet forhold til dem (...) når vi er på tur og sånn, de roper til meg når de trenger hjelp.»

(Gruppeintervju, lærer)

Å FÅ STØRRE FORSTÅELSE FOR LEKEN

- «Når de andre voksne roper «matpakketid», roper jeg tilbake «vi har to egg som må klekke først», og jeg lar de to siste løveeggene få tid til å klekke, de brøler og løper etter meg hele veien inn til maten. Og jeg er i en helt annen modus for at vi sammen skal finne veien inn, enn om jeg hadde kommet utenfra og kanskje blitt opptatt av hvor treige de to sammenkrølla barna var til å komme seg inn til matpakketid.»
- (Eilen, praksisfortelling)

UTFORDRINGER I LÆRERES DELTAKELSE I LEK

- Flaut eller skummelt
- Usikkerhet, tvil
- At leken blir mislykket eller tar en annen retning

FLAUT ELLER SKUMMELT

«Lærer: Det er nok kanskje noen som synes det er litt flaut, litt kleint. I hvert fall å bli observert, eller hvis man gjør det ute hvor det er flere voksne. Så man må tørre å på en måte dumme seg litt ut, og være litt rar. Og...det er jeg ganske vant med å være, så jeg synes det er helt (latter) topp å være sånn.»

(Individuelt intervju, lærer)

«Jeg syntes det var så ubehagelig før. Og det har sikkert noe med komfortsonen å gjøre, at det føltes ikke naturlig da og holde på sånn og late som man var noe annet. Og noen ganger kan jeg kanskje be barna om å få en rolle som ikke er så stor fordi at jeg tenker at da kan barn få mye mer store roller selv. Og også det at da kan jeg være et sted hvor jeg er komfortable også.»

(Individuelt intervju, lærer)

FLAUT ELLER SKUMMELT

- »Lærer: Jeg tenker, man blottstiller seg veldig i lek, det er veldig intimt på en måte, veldig nært.»
- (Individuelt intervju, lærer)
- «Lærer: Jeg føler at du utvikler deg sjøl, og. Jeg syntes det var skummelt første gangen jeg hadde en sånn lekgruppe, men nå er det helt greit. Når du har hatt det flere ganger, så er det helt greit, mer komfortabelt.»
- (Gruppeintervju, lærer)

USIKKERHET, TVIL

- «Hun sier nei til alle innspill og vil være for seg selv oppi klatrestativet med barkebiten. Jeg tenker noe om at hun bidrar til leken, men på en måte som gjør at det er vanskelig å leke med henne. Hva gjør jeg nå?»
- (Eilen, praksisfortelling)

AT LEKEN BLIR MISLYKKET ELLER TAR EN ANNEN RETNING

- «Lærer: Men hun [et barn] ble sånn...når det at jeg skal være med i leken. Det ble helt feil for henne, tror jeg. Men det er jo flere som har opplevd akkurat det samme, liksom. Jeg bare »Hva er det jeg gjør for noe gærent nå, da?» Men nå har vi jo opplevd akkurat det samme alle sammen med henne. Så jeg veit ikke, jeg.»
- (Gruppeintervju, lærer)

AT LEKEN BLIR MISLYKKET ELLER TAR EN ANNEN RETNING

- «Lærer: Nei, de begynte med...biler og krasj og skulle kjøre på barbien til (uklart) – og da ble det bare kaos til slutt (ler). Det funka ikke. Men det var jeg jo egentlig forberedt på før, det sa jeg før jeg gikk ut i lek med dem, og, at det her, det er garantert skjær, men vi prøver. For man må jo prøve, selv om man vet at det vil skjære seg, så må man prøve. Tenker jeg, da.»
- (Gruppeintervju, lærer)

AT LEKEN BLIR MISLYKKET ELLER TAR EN ANNEN RETNING

- «Lærer: Som jeg sa til Frida [lærer], jeg hadde kanskje en litt dårlig dag, jeg og. Men jeg følte at den dagen så var den lekegruppa litt slitsom. Jeg følte at jeg ikke...at jeg ikke...fikk gitt noe av meg sjøl, på en måte...at samme hva jeg gjorde, så ble det ikke slik jeg ville at det skulle være inni hue mitt (smiler). Og da blir det sånn derre – åh. Åssen er dette. Går ikke. Og så begynte han å tulle sånn, og han er jo en litt krevende unge sånn...han kan fort miste fokus. Når det er lek.»
- (Gruppeintervju, lærer)

PROFESJONELT ANSVAR FOR LEKMILJØ

- «Lærer: Så ...den flyturen, jeg har prøvd å også la de være alene og styre flyet. Det blir ofte litt tullete. Så derfor har jeg funnet ut at da tar jeg den rollen hver gang. Det er trygt og godt. Og jeg tenker det er trygt og godt for alle, for barna. «Jeg får være med på en lek, jeg blir ikke utelukket her». Det er en rolle for alle. «Jeg får være sammen med venner.» Og alle får være med. Trygt og godt. Det å sende barna rett ut i frilek i storefri, hvor det er 560 barn ute, der skal du være ganske sterk, altså».
- (Individuelt intervju, lærer)

AVSLUTNING

- Hvordan kan vi bli bedre på å prioritere leken?
- Hvor er det det butter?
- Hvordan kan vi vise oss som profesjonsutøvere som prioriterer lek?

OPPSUMMERING OG VEIEN VIDERE

- Hvilke holdninger har vi til lek?
 - Hva trenger jeg å lære mer om?
 - Hvordan kan jeg øve meg på å improvisere?
 - Hvordan kan jeg bli en lekbar lærer?
-
- Kommentarer eller spørsmål?
-
- LYKKE TIL VIDERE MED DET VIKTIGE ARBEIDET DERE GJØR!

